

Gdzie szukać informacji?

WIEDZA W PIGUŁCE

Żyjemy w świecie informacji, które docierają do nas różnymi kanałami. Opiera się na nich coraz więcej naszych działań. Dlatego tak ważne jest korzystanie z wiarygodnych i aktualnych informacji. Dotarcie do nich jest możliwe dzięki właściwemu wyborowi źródeł.

To potrzeba informacyjna określa, które cechy źródła będą ważne. To, co w pewnej sytuacji może być wadą, jest zaletą w innej. Ocena źródła może więc być dokonywana tylko w odniesieniu do celu poszukiwań. Np. duża ogólność przeszkadza, gdy chcesz znać szczegóły, ale przydaje się, gdy nic jeszcze nie wiesz na dany temat.

Żadne źródło nie jest całkowicie obiektywne. Każde przedstawia określony punkt widzenia. Zauważ, że różne gazety opisują te same wydarzenia w całkiem różny sposób. Dlatego przy szukaniu najbardziej wiarygodnego ujęcia faktów ważne są:

- odróżnienie przedstawienia faktów od komentarzy i opinii autora,
- zaufanie bezstronnemu autorowi.

Czasami jednak nie potrzebujesz obiektywnych źródeł. Często szukasz opinii innych. Np. przy wyborze filmu nie wystarczy poznanie zarysu jego fabuły, chcesz też wiedzieć, czy podobał się widzom o podobnym guście. Wówczas poznaj recenzje krytyków i komentarze na serwisach tematycznych.

Przy wyborze źródła informacji kieruj się jego:

- wiarygodnością (zawsze szukaj wiarygodnych źródeł!),
- aktualnością,
- obiektywnością,
- dostępnością,
- łatwością wykorzystania,
- stopniem szczegółowości,
- zrozumiałością.

Charakter i ograniczenia źródła zależą również od kanału komunikacyjnego (to pośrednik między nadawcą i odbiorcą). Np. informacje dostępne w internecie są bardziej aktualne niż te zawarte w książkach.

Do niektórych źródeł można dotrzeć poprzez różne kanały. Dotyczy to m.in. codziennej prasy, drukowanej i udostępnianej w sieci.

Jeśli szukasz informacji:

- do szkoły lub do pracy — wybierz obiektywne i wiarygodne źródła, np. encyklopedie i podręczniki. Unikaj portali takich jak sciaga.pl, zapytaj.onet.pl. Nie korzystaj ze stron www, których autora nie jesteś w stanie zidentyfikować. Szybko skończyłoby się to jedynką w dzienniku!
- by rozzerwać się — zajrzyj do prasy lub serwisów tematycznych. Poznaj opinie innych osób.
- o swoich zainteresowaniach lub hobby — sięgnij do czasopism, forów i blogów internetowych na dany temat.

POMYSŁ NA LEKCJĘ

Uniwersalne źródła informacji nie istnieją, a o wyborze odpowiednich decydują potrzeby. Raz będą to encyklopedie, kiedy indziej media mówiące o wydarzeniach lub dostarczające rozrywki, a jeszcze innym razem opinie osób takich jak my. Kluczem jest cel, ze względu na który poszukujemy informacji: czy ma ona służyć nauce i pracy, hobby i zainteresowaniom, a może rozrywce?

Cele operacyjne

Uczestnicy i uczestniczki:

- wiedzą, że źródła informacji należy dobierać zależnie od aktualnych potrzeb informacyjnych;
- znają wady i zalety różnych źródeł informacji, w zależności od potrzeb korzystają z zasobów internetu lub źródeł tradycyjnych;
- potrafią biegle posługiwać się źródłami informacji wykorzystywanymi w edukacji szkolnej;
- rozumieją konsekwencje korzystania z niewłaściwych źródeł informacji w odniesieniu do edukacji szkolnej.

Przebieg zajęć

1.

Czas: 10 min

Forma: praca w grupach

Pomoce: **materiał pomocniczy**
„Gdzie szukać informacji?”

Podziel uczestników zajęć na 5-osobowe zespoły. Każdy zespół powinien otrzymać po 4 losy z **materiału pomocniczego „Gdzie szukać informacji?”**.

Poproś każdy z zespołów o wypisanie 1-2 głównych wad i zalet wylosowanych źródeł informacji.

Przykładowe wady i zalety:

Wikipedia

- zalety: pisana zrozumiałym językiem, zawiera aktualne informacje
- wady: może zawierać błędy

Książka „Podręcznik biologii dla klasy 7. szkoły podstawowej”

- zalety: zawiera profesjonalną wiedzę
- wady: niektóre informacje uległy dezaktualizacji

forum internetowe „Opinie o filmach”:

- zalety: umożliwia przegląd opinii innych
- wady: zawiera wyłącznie subiektywne opinie

2.

Czas: 20 min
Forma: dyskusja
Pomoce: tablica, kreda lub marker

Poproś kolejne zespoły o przedstawienie wyników pracy. Pod koniec każdej prezentacji poproś o komentarze innych grup oraz dodatkowo zadaj pytanie: czy dane źródło zaliczamy do kategorii nauka/praca, hobby/zainteresowania czy rozrywka?

Zapisuj na tablicy odpowiedzi według podziału nauka/praca — hobby/zainteresowania — rozrywka.

Istnieją różne możliwości zaszeregowania źródeł — w czasie zajęć skoncentruj się na eliminowaniu odpowiedzi ewidentnie błędnych, a pojawiające się dylematy rostrzygaj wraz z klasą.

3.

Czas: 5 min
Forma: dyskusja
Pomoce: tablica, kreda lub marker

Zadaj pytanie: „Jakiego typu źródeł informacji poszukujemy na potrzeby nauki i pracy, jakiego na potrzeby hobby, a po które sięgamy dla rozrywki?”

Celem tej części zajęć jest podsumowanie na podstawie wcześniejszej dyskusji cech trzech typów źródeł oraz uświadomienie uczestnikom zajęć konsekwencji związanych ze stosowaniem niewłaściwych źródeł w toku edukacji szkolnej.

4.

Czas: 10 min
Forma: dyskusja
Pomoce: tablica, kreda lub marker

Zadaj pytanie: „Po które z wypisanych źródeł najczęściej sięgamy?”

Podkreśl 2–3 najczęstsze odpowiedzi pojedynczą linią.

Zadaj pytanie: „Które z wypisanych źródeł uznajemy za najbardziej wiarygodne?”

Podkreśl 2–3 najczęstsze odpowiedzi podwójną linią.

Zadaj pytanie: „Dlaczego nie zawsze sięgamy po najbardziej wiarygodne źródła?”

Ewaluacja

Czy po przeprowadzeniu zajęć ich uczestnicy i uczestniczki:

- wiedzą, że nie ma w pełni obiektywnych źródeł informacji, a o wyborze konkretnego źródła decyduje aktualna potrzeba informacyjna? (→ rozważ realizację lekcji [Jak planować pracę z informacją?](#))
- mają świadomość, że nie wszystkie z przywoływanych przez nich źródeł informacji spełniają kryteria umożliwiające ich zastosowanie w toku edukacji szkolnej? (→ rozważ realizację lekcji [Korzyści z podejrzliwości, czyli o wiarygodności informacji](#))
- rozumieją różnicę między źródłami informacji, które wykorzystują na potrzeby nauki i pracy, a tymi, z których korzystają w przypadku, gdy potrzeba informacyjna dotyczy hobby (zainteresowań) lub rozrywki?
- potrafią stosować różnorodne źródła informacji przydatne w edukacji szkolnej — np. potrafią wskazać 3–5 różnych typów źródeł przydanych do odrobienia zadania domowego? (→ rozważ realizację lekcji [Sekrety wyszukiwarek](#))
- wiedzą, że Internet jest tylko jednym ze źródeł do którego mogą sięgnąć, a oprócz tego korzystają ze źródeł książkowych i tradycyjnych tytułów prasowych?

Opcje dodatkowe

Zajęcia mogą zostać rozbudowane o przegląd przyniesionych dzienników informacyjnych oraz tygodników i miesięczników. Rozdaj uczestnikom zajęć prasę, dzieląc ich na zespoły po 3–5 osób. Poproś każdą z grup o krótką prezentację (2–3 minuty) wskazującą, jakiego typu informacje możemy odnaleźć w poszczególnych dziennikach i magazynach.

Element służy zaznajomieniu uczestników zajęć z obecnymi na rynku tytułami prasowymi, uświadomieniu różnorodności informacji, które pojawiają się na ich łamach oraz zachęceniu do lektury.

W zależności od czasu, jakim dysponujesz, rozważ pytania pomocnicze:

- Jakiego typu informacje pojawiają się w danych tytułach prasowych? Czy służą one rozrywce, pozyskaniu bieżących informacji, zapoznaniu się z opiniami innych, a może zdobyciu informacji o charakterze naukowym?
- Czym różnią się dzienniki informacyjne od tygodników i miesięczników?
- Które z informacji publikowanych na łamach dzienników i czasopism wydają się najbardziej interesujące i użyteczne?
- Czy wszystkie tytuły prasowe opisują te same wydarzenia w identyczny sposób?

MATERIAŁY

Materiał pomocniczy „Gdzie szukać informacji?”

ZADANIA SPRAWDZAJĄCE

Zadanie 1.

Przyporządkuj źródła informacji do odpowiednich kategorii.

Kategorie:

Kategorie:

- nauka i praca

Wybieramy te źródła, które dostarczają nam wiedzy potrzebnej w nauce lub pracy. Źródła te powinny mieć charakter obiektywny i być uznawane przez innych jako niepodważalne źródło wiedzy — zawierają fakty, a nie opinie, opierają się na danych możliwych do zweryfikowania — co do zasady nie podlegają dyskusji.

- hobby (zainteresowania)

Wybieramy te źródła, które dostarczają nam wiedzy na nasz własny użytek. Nie muszą być przekonujące dla innych, możemy spierać się o ich wiarygodność z kolegami. Najważniejsze, by rozwijały nasze horyzonty i odpowiadały naszym gustom. Ważne również, by dostarczały praktycznych informacji, pomagających nam rozwiązywać bieżące sprawy życia codziennego.

- rozrywka

Wybieramy te źródła, które dostarczają nam przyjemności i umilają spędzanie czasu wolnego. Nie muszą zawierać przydatnych informacji ani nawet opinii.

Źródła:

Elementy do przyporządkowania:

- Wikipedia [rozwiązanie: nauka]
- Codzienna gazeta [rozwiązanie: hobby]
- Encyklopedia PWN [rozwiązanie: nauka]
- Portal społecznościowy „Facebook” [rozwiązanie: rozrywka]

- Forum internetowe „Opinie o filmach” [rozwiązanie: hobby]
- MTV [rozwiązanie: hobby]
- Portal internetowy „Demotywatory.pl” [rozwiązanie: rozrywka]
- Czasopismo naukowe [rozwiązanie: nauka]
- Artykuł zestawiający najnowsze modele telefonów komórkowych na stronie GSM.pl [rozwiązanie: hobby]
- blog internetowy zawierający przepisy kucharskie „Gotuj ze smakiem” [rozwiązanie: hobby]

Zadanie 2.

Przyporządkuj typy źródeł informacji do odpowiednich zadań. Do każdego zadania wskaż po dwa źródła.

Istnieje wiele możliwości poprawnego rozwiązania zadania. W praktyce nie ma źródeł uniwersalnych, wszystko zależy od tego, w jakim celu szukamy konkretnej informacji. Jeśli przygotowujemy prezentację na lekcję historii, opinia znajomych nie jest odpowiednim źródłem wiedzy. Czy ktoś prezentujący historię Igrzysk Olimpijskich powołujący się tylko na opinię swojego kolegi jest dla nas wiarygodny? Jeśli jednak poszukujemy prezentu dla rodziców, opinia znajomych jest bardziej przydatna niż Wikipedia. Czy da się na podstawie wiedzy zawartej w encyklopedii wybrać prezent odpowiadający gustom rodziców?

zadania

Kategorie:

- Przygotowanie referatu na biologię na temat zasad fotosyntezy.
- Wyszukanie dodatkowych informacji na temat Adama Mickiewicza, rozszerzających dane zawarte w podręczniku z języka polskiego.
- Pomoc koledze w wyborze książki jako prezentu dla rodziców z okazji ich zbliżającej się rocznicy ślubu.
- Przygotowanie prezentacji o Igrzyskach Olimpijskich.

źródła informacji

Elementy do przyporządkowania:

- wikipedia [rozwiązanie: referat am olimpiada]
- encyklopedia drukowana [rozwiązanie: referat am olimpiada]
- forum dyskusyjne [rozwiązanie: am prezent]
- Youtube.com [rozwiązanie: referat prezent]
- książka biograficzna [rozwiązanie: am]
- opinia znajomych [rozwiązanie: prezent]
- magazyn literacki [rozwiązanie: am prezent]
- podręcznik gimnazjalny [rozwiązanie: referat am olimpiada]

SŁOWNICZEK

- **źródło informacji:** obiekt przekazujący informację. Źródła informacji mogą być drukowane (np. książki, mapy), elektroniczne (strony www, blogi, fora internetowe) lub osobowe (inne osoby, od których możemy się czegoś dowiedzieć). Do każdego źródła należy odnosić się krytycznie, badać jego wiarygodność.
- **kanał informacji:** (inaczej: kanał komunikacyjny) połączenie pozwalające na komunikację pomiędzy dwoma osobami, służy wymianie informacji, np. kable telefonu, stronica książki, fale radiowe. Kanał informacji to co innego niż medium: zwykle dane medium (środek komunikacji, np. telewizja) wykorzystuje pewne kanały informacyjne do nadawania określonych przekazów.
- **potrzeba informacyjna:** informacje wymagane przez danego użytkownika, niezbędne ze względu na cel i okoliczności jego działań. Potrzeba informacyjna prowadzi do rozpoczęcia wyszukiwania informacji.
- **wiarygodność informacji:** stopień, w jakim informacja jest godna zaufania.
- **obiektywność informacji:** brak naznaczenia informacji osobistym doświadczeniem autora jej przekazu, jego poglądami czy subiektywnym punktem widzenia. Całkowita obiektywność to sytuacja idealna, niemal nigdy niemożliwa do spełnienia.

CZYTELNIA

- Ganicz Tomasz, **Mechanizmy kontroli jakości Wikipedii — czyli jak pół-anarchiczna społeczność może skutecznie zastąpić radę redakcyjną** [online], Biuletyn EBIB 2009, nr 1 (101), [dostęp: 31.12.2012], Dostępny w Internecie: <http://www.ebib.pl/2009/101/a.php?ganicz>.
- Gurell Seth, Connelly Sunshine, Wiley David, **Otwarte zasoby edukacyjne. Podstawowe informacje** [online], Biuletyn EBIB 2009, nr 1 (101), [dostęp: 31.12.2012], Dostępny w Internecie: http://www.ebib.pl/2009/101/a.php?gurell_connelly_wiley.
- Saniewska Danuta, **Praca z użytkownikiem** [W:] Tejże, **Vademecum współczesnego nauczyciela bibliotekarza**, Warszawa 2011, s. 61–95.
- Żurek Stanisław, Skolik Sebastian, **Pochwała amatora. Rozwój polskiej Wikipedii w latach 2004–2008 na tle profesjonalnej encyklopedii PWN** [online], Biuletyn EBIB 2009, nr 1 (101), [dostęp: 31.12.2012], Dostępny w Internecie: http://www.ebib.pl/2009/101/a.php?zurek_skolik.
- Zys Katarzyna, Maciąg Magdalena, **Laboratoria wiedzy — czyli co nowego w świecie młodych czytelników?** [online], Biuletyn EBIB 2008, nr 3 (94), [dostęp: 31.12.2012], Dostępny w Internecie: <http://www.ebib.pl/2008/94/a.php?zys>.
- Żurakowska Małgorzata, **Zależność informacji od źródeł** [W:] **Jaka informacja?**, red. Dyczewski Leon, Lublin 2009, s. 45–52.

Tekst: Urszula Dobrowolska, scenariusz: Michał Wysocki, konsultacja merytoryczna: Justyna Jasiewicz. Materiał pochodzi z serwisu edukacjamedialna.edu.pl prowadzonego przez [Fundację Nowoczesna Polska](#).

Udostępniono na licencji [Creative Commons Uznanie autorstwa - Na tych samych warunkach 3.0](#).

Źródło: <http://edukacjamedialna.edu.pl/lekcje/gdzie-szukac-informacji/>.

Publikacja zrealizowana w ramach projektu Cyfrowa Przyszłość, dofinansowanego ze środków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Podstawa programowa:

Język polski, III poziom edukacyjny
Cele kształcenia

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.

Wiedza o społeczeństwie, III poziom edukacyjny
Cele kształcenia

I. Wykorzystanie i tworzenie informacji.

Informatyka, III poziom edukacyjny
Cele kształcenia

II. Wyszukiwanie, gromadzenie i przetwarzanie informacji z różnych źródeł; opracowywanie za pomocą komputera: rysunków, tekstów, danych liczbowych, motywów, animacji, prezentacji multimedialnych.

Nowa podstawa programowa:

Język polski, VII-VIII klasa

Treści nauczania

Uczeń wyszukuje w tekście potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu publicystycznego, popularnonaukowego lub naukowego.

Uczeń porządkuje informacje w zależności od ich funkcji w przekazie.

Uczeń gromadzi i porządkuje materiał rzeczowy potrzebny do tworzenia wypowiedzi; redaguje plan kompozycyjny własnej wypowiedzi.

Uczeń rzetelnie, z poszanowaniem praw autorskich, korzysta z informacji.

Uczeń rozwija umiejętności samodzielnej prezentacji wyników swojej pracy.

Uczeń rozwija nawyki systematycznego uczenia się.

Uczeń rozwija umiejętność krytycznego myślenia i formułowania opinii.

Informatyka, VII-VIII klasa

Treści nauczania

Uczeń ocenia krytycznie informacje i ich źródła, w szczególności w sieci, pod względem rzetelności i wiarygodności w odniesieniu do rzeczywistych sytuacji, docenia znaczenie otwartych zasobów w sieci i korzysta z nich.

Język polski, liceum i technikum

Treści nauczania

porządkuje informacje w problemowe całości poprzez ich wartościowanie; syntetyzuje poznawane treści wokół problemu, tematu, zagadnienia oraz wykorzystuje je w swoich wypowiedziach.

korzysta z literatury naukowej lub popularnonaukowej.

dokonuje krytycznej selekcji źródeł.

gromadzi i przetwarza informacje, sporządza bazę danych.

korzysta z zasobów multimedialnych, np. z: bibliotek, słowników on-line, wydawnictw e-book, autorskich stron internetowych; dokonuje wyboru źródeł internetowych, uwzględniając kryterium poprawności rzeczowej oraz krytycznie ocenia ich zawartość.